
GYARMATHY ÉVA CSODAGYEREKEK ÉS A TEHETSÉG

(A kép forrása: ridikul.hu)

Rendszeresen felröppen hír egy-egy csodagyerekről, aki megdöbbentő teljesítményre képes. Ezek a gyerekek messze életkorukat meghaladó ismeretekkel és képességekkel rendelkeznek.

Michael az amerikai csodagyerek négy hónaposan kezdett beszélni, nyolchónaposan már az olvasás érdekelte. Tízévesen megszerezte egyetemi diplomáját. Szülei könyvet írtak fejlődéséről. Michael valószínűleg a legintelligensebb ember. Szülei nem tartják véletlennek ezt. Az ő IQ-juk is 150 feletti, és igen jómódúak, rendkívül inger gazdag környezetet tudtak biztosítani gyermeküknek.

Vitathatatlanul, a csodagyerekek a tehetség igazán ámulatba ejtő esetei. Olyan tudással rendelkeznek, amelyet az emberek nagyobb része egész életében nem ér el.

A gyermek Mozart, Greuze festménye 1763-1764 táján

A legismertebb csodagyerek Mozart, aki első szimfóniáit nyolcévesen komponálta, és évekkel azelőtt már Európa királyi házaiban zongorázott. Számos maradandó zeneművet alkotott.

Christian Heinrich Heineken (1721 – 1725) német gyermektudós

Christian Heinrich Heinekin kevésbé volt szerencsés. Korabeli beszámolók szerint néhány órával születése után beszélt, 3 éves korában latint, franciát, történelmet és földrajzot tanult, és megjósolta saját 4 éves kori halálát.

Margaret Mary Julia Devlin /Daisy Ashford/ (1881 – 1972) angol író

A 4 éves Daisy Ashford 1885-ben, regényt írt egy jezsuita papról. Második regényét 9 évesen írta, ezres példányszámban adták el.

Nem kell azonban időben és térben nagyon messzire mennünk csodagyerekekért. A Polgár családban nevelt három lány közül a két idősebbet “normális csodagyerekeknek” tekintették, míg a legfiatalabb, Judit, rendkívüli teljesítményeiben két évvel előbbre járt, mint bármely sakkcsodagyerek.

A csodagyerekek megdöbbentőek ugyan, de nem alkotó tehetségek, néhány kivételes esettől eltekintve, mint például Mozart, aki azzá nőtte ki magát. Korai műveinek tanulmányozása során kiderült azonban, hogy ő is csak később alkotott zseniálisat.

Soha nem tudott gyerek, még csodagyerek sem, alapvetően újat létrehozni az ismeretek magas szintjét igénylő területeken, és a legtöbb alkotó tehetség nem volt csodagyerek. A csodagyerekeknél nem az a csoda, amit tesznek, hanem az, amikor, vagyis messze a szokásos életkor előtt képesek bizonyos teljesítményekre.

A csodagyerekek a legtöbbet azokban a tudományokban érik el, ahol jól definiált lépések vezetnek az eredményhez, pl. matematika, zene és sakk. Főleg a sok ismeretet, nagy tapasztalatot, a személyiség mélyebb részvételét igénylő bölcsészeti, filozófiai területeken lehetetlen az extrém korai életkorban maradandót alkotni.

A csodagyerekek általában speciális képességekkel rendelkeznek, mint Mozart vagy Ashford, ritkább a Michael-féle több területen megmutatkozó tehetség. Az ilyen kiterjedt képességű csodagyerekek példái a fejlődési idő különleges összetömörödésének, vagy ugrásoknak, a fejlődési fokok kihagyásainak. Picasso például nem ment végig a szokásos rajzfejlődési fázisokon, hanem rögtön képes volt ábrázolni.

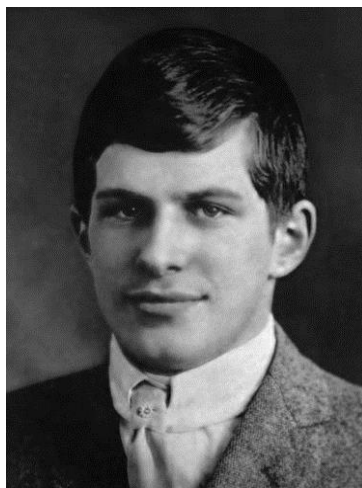
A csodagyerekek majdnem kifejlett felnőtt aggyal rendelkeznek. Annyira megdöbbentő a fejlődésük, amint egy nagyteljesítményű generátorhoz hasonlóan töltődnek fel, hogy némelyek feltételezték, a csodagyerekek valamilyen, a reinkarnáció által közvetített már korábban kifejlesztett képességekkel bírnak, vagy egyéb misztikus úton érnek el kiemelkedő teljesítményeket.

A környezet fontossága jelenik meg a csodagyerekekkel kapcsolatban is. Az „egybevágás” fogalma azt az egyszerű felismerést takarja, hogy a parázs akkor tud lángra lobbanni, ha megfelelő helyre esik. Egy számítógép zseni például a 12. században, vagy a zenei tehetség egy családban, ahol tilos zenélni, olyan, mint szikra a sivatagban. Feltételezik, hogy a speciális képességű csodagyerekek legtöbbje meg se tud mutatkozni, mert nem talál gyújtóst. A természet rendszeresen kitermel ilyen „szikrákat”, és mindig az aktuális kulturális mező jelenti az evolúciós hatást. A csodagyerekek és különleges tehetségek felbukkanása a környezet fogékonyságán múlik.

A kulturális tényezőknek meghatározó szerepe van abban is, hogy mely képesség válik kiemelkedővé. Mi európaiak néhány, afrikai gyermeknek és fiatalnak természetes készséget, mint például a nyomkövetés, rendkívülinek tartanánk. De az afrikaiak ugyanúgy rendkívülinek tartanánk némely olyan képességet, amely egy európai gyereknél természetes. Számos képességünk egyszerűen azért nem fejlődik ki, mert a környezet nem várja el.

A csodagyerekeket úgy is lehet tekinteni, mint annak példái, amikor a fejlődés tökéletesen sikerült. Ezekben a gyermekekben több kritikus faktor szokatlanul jó összeilleszkedése hozza létre a különleges képességeket. Annak vizsgálata, hogy a különböző tényezők optimális interakciója hogyan vezet az extrém teljesítményhez, nemcsak a csodagyerekek megértését viheti előre, de segít megérteni néhány olyan befolyásoló tényezőt, amelyek a gyermekek fejlődését elősegítik, illetve hátráltatják.

A szerencsés körülmények kombinációja, amely létrehozta a csodagyereket lehet csupán időleges. Nincs arra garancia, hogy a kiemelkedő gyerekből kiemelkedően sikeres felnőtt lesz. Azok a tulajdonságok, amelyek nyomán egy gyermeket csodagyerekeknek címkéznek, nem feltétlenül azonosak azokkal, amelyek az érett tehetségre jellemzőek, mégis jelentős eredményeket általában azok érnek el egy adott területen, akik ott már gyerekkorukban látványos előrehaladást mutattak. A gyakorlásra fordított idő igen fontos tényező, és a csodagyerekek nagy előnyt szereznek. Csodagyerekek lenni mégsem biztosíték a későbbi jelentős teljesítményekre.

William James Sidis (1898 – 1944) amerikai csodagyerek kiemelkedő matematikai képességekkel, aki állítólag rengeteg idegen nyelven beszélt.

Az amerikai William James Sidis 1898-ban született. Ambiciózus szülei hitték, hogy zsenit tudnak nevelni belőle. A Sidis házaspár, Boris és Sarah, orosz emigráns volt. Hazájukban nem volt lehetőségük a tanulásra. Amerikában kitüntetéssel végezték el iskoláikat. Boris pszichológus lett, Sarah a századforduló azon kevés asszonyainak egyike lett, akik orvosi diplomát szereztek. Fiúknak hihetetlenül inger gazdag környezetet biztosítottak. A gyermek hat hónapon belül megtanult beszélni, hatéves korára elsajátított hét nyelvet, és anatómiai értekezést írt. Nyolcévesen előadást tartott a Harvard Egyetemen a négydimenziós testekről. De ez volt a vég kezdete. Tizenéves korában valahogy irányt tévesztett. Felhagyott a magasabb szintű szellemi tevékenységekkel. Szenvedélyes villamosjegy gyűjtő lett.

Igen gyakori, hogy a csodagyerekek tizenéves korban nem tudják felvenni a versenyt az egyenletesebben, és ezáltal esetleg harmonikusabban fejlődő tehetséges fiatalokkal. A tizenéves kor vízválasztó.

A kisgyermek szülei erőteljesen meghatározzák életét, befolyásuk igen nagy. Tizenévesen nemcsak a hasonló képességűekkel szemben kell megtalálnia önmagát a csodagyereknek, hanem a szüleivel szemben is. Ez a leválás kora a csodagyerekeknél is. A túl erős szülői befolyás ebben az időszakban könnyen visszaüthet.

A csodagyereknek címkézettek nagyon különböznek egymástól, de abban egyformák, hogy szüleik igen korán támogatják a fejlődésüket, bátorítják, és a képességek növeléséhez szükséges fejlesztési és gyakorlási lehetőséget biztosítanak számukra. A kitartó erőfeszítések azonban nem feltétlenül vezetnek kiemelkedő teljesítményhez. A gyermekre nehezedő túlzott nyomás és extrém „üvegház” kockáztatja a hosszú távú eredményekre való esélyt.

A legfontosabb tényező a különleges tehetség megjelenésében az otthoni élet. A sikeres csodagyerek szülei közösek abban, hogy rugalmasan alkalmazkodnak a gyerek oktatásában kezdeményezéseihez, tekintet nélkül bármire támogatják, mind hihetetlenül mély meggyőződéssel hisznek abban, hogy gyermekük rendkívüli és csodálatos, és ezt a hitüket hatalmas szeretettel és odaadással adják át neki. Gyakran saját karrierjüket áldozzák fel a gyerek nagyobb tehetsége érdekében, ahogyan Mozart vagy Menuhin apja tette.

Leopold Mozart (1719-1787) és családja: a zongoránál Nannerl és Wolfgang

Yehudi Menuhin (1916-1999) és édesapja, Moshe Menuhin (1893–1983)

A szülői áldozat azonban feláldozhatja a gyereket is. Gyakran a szülői ambíció komoly károkat okoz. A gyermek igényeit semmi beevő teljesítménynyomás semmilyen gyermeknek, még a csodagyerekeknek sem tesz jót. A szülőknek esetleg fontosabb a csoda, mint a gyerek, és ezzel legalább annyi kárt okozhatnak, mint azzal, ha nem biztosítanak megfelelő környezetet a kiemelkedő adottságokkal rendelkező gyermek fejlődéséhez. Az önértékelési zavarok, a frusztráció, a megnemfelelés érzése a kiemelkedő képességűek között nagyobb arányban jelenik meg, mint a gyengébbeknél. Ezek az érzések gyakran vezetnek súlyos lelki és személyiségbeli zavarokhoz. A hírek általában azokról

szólnak, ahol a „csoda” működött. Azokról, akiket csodagyerekké akartak erőszakolni, esetleg csak a kórlapokban, zárójelentésekben olvashatunk.

A tehetség nagy kincs. A szokásosnál is nagyobb felelősséget jelent egy-egy kiemelkedő képességű gyermek nevelése. A szülőknek hitük mellett szeretetükre, a gyerek igényeinek megértésére és türelmükre van szükségük, hogy ne csak csodagyereket, hanem gyerekcsodát is lássanak gyermekükben. Mert minden gyerek csoda önmagában, teljesítmények nélkül is.

- *Forrás: lelekbenotthon.hu (illusztrációk nélkül)*
- Copyright ©2010, Lélekben Otthon Alapítvány (2005. április 27.) portálja, melynek készítője és karbantartója: [Wired Studio](http://WiredStudio.com).
- Illusztrációkkal feldúsított változat

Dr. habil. Gyarmathy Éva PhD - A portré forrása: fn.hir24.hu
(Weboldal: www.diszlexia.hu)